Estudis Altafullencs 45, pàgs. 135-143

EL REGISTRE D'EDIFICIS I SOLARS D'ALTAFULLA DE 1921

Joan Carnicer Torrent

Resum: Inventari de les 432 edificacions i solars existents a Altafulla l'any 1921, amb indicació dels propietaris —per sexes—, tipus de propietats, superfície, ubicació i valor cadastral.
Paraules clau: Cens d'edificis d'Altafulla, distribució de la propietat.

Resumé: Inventaire des 432 bâtiments et parcelles existants à Altafulla en 1921, avec indication des propriétaires —par sexes—, types de propriétés, surface, emplacement et valeur cadastrale.
Mots clé: Recensement des bâtiments d'Altafulla, distribution de la propriété.

Sobre el document

Primera página de l'inventari de registres i volums

A l'Arxiu Històric de Tarragona (A.H.T.) es conserven dos toms que fan referència a Altafulla, amb els números 149 i 150 de l'*"Inventari de registres i volums de la Delegació d'Hisenda de Tarragona (1850-1976)"*. Es tracta dels volums I i II del "Registre fiscal d'edificis i solars", i porten data de 1921. Són volums de gran format, apaïsats; fulls impresos i emplenats a mà amb tinta, enquadernats posteriorment per a la seva conservació.

En el volum I —i cosit al davant— hi ha un índex general —escrit sobre fulls de paper de mida molt més reduïda— seguit del primer registre i fins el que en fa 242; en el tom II es troba la resta, del 243 fins els 432 de què consta. Els fulls són de paper tela, gruixut al tacte i amb bon caient.

Segons es desprèn de la lectura i resum d'aquest registre, a Altafulla hi havia, el 1921, 432 edificis i solars, dels quals ens en facilita les següents dades, que seran les que ens limitaran el joc: nom del propietari o propietària de l'edifici o solar; la seva residència fiscal; carrer i número on es troba la propietat; descripció —edifici o el que sigui—, la seva superfície, la distribució en plantes, les finques col·lindants i el valor en pessetes de la mateixa. Altres detalls són la renda que produeix, el líquid a tributar, etc.

Sobre els propietaris

El terreny del terme que no és del comú —és a dir, les referides 432 propietats particulars que hisenda certifica que existeixen— es reparteixen entre 231 propietaris i propietàries d'una Altafulla d'unes 717 ànimes. Una hipotètica mitjana ens vindria a donar 1,87 cases o solars per cap però, com es pot veure en la gràfica, la distribució real n'és una altra:

Total propietaris	% sobre els mateixos	Nombre de propietats	% sobre les mateixes	Total propietats	
145	62,77	tenen 1 propietat	33,56	145	
50	21,64	tenen 2 propietats	23,15	100	
14	6,06	tenen 3 propietats	9,72	42	
4	1,73	tenen 4 propietats	3,7	16	
5	2,16	tenen 5 propietats	5,79	25	
5	2,16	tenen 6 propietats	6,94	30	
2	0,86	tenen 7 propietats	3,24	14	
3	1,3	tenen 8 propietats	5,55	24	
1	0,43	té 9 propietats	2,08	9	
1	0,43	té 10 propietats	2,31	10	
1	0,43	té 17 propietats	3,94	17	
231	**99,97**		**99,98**	**432**	**Totals**

Si agrupem una mica aquest desglossament que hem fet ens donarà, simplement sumant, que:

Propietaris	% sobre els mateixos	Nombre de propietats	% sobre les mateixes
195	84,41	1 o 2	56,71
209	90,47	1, 2 o 3	66,43
14	6,05	5 o 6	16,43
8	3,45	7, 8, 9, 10 o 17	17,12

La lectura d'aquest ball de números ens ve a dir de manera senzilla que:

1. Poc més d'un terç de les propietats (el 33,56%) estava en mans del 62,77% dels propietaris d'una sola finca, i en són 145.
2. Poc menys d'un altre terç (el 32,87%) ho estava en les dels 50 que en tenen dues i els catorze que en tenen tres, i que representen el 27,73% dels propietaris.
3. Poc més de l'últim terç de les propietats (el 33,55%) pertanyen a 22 propietaris, que representen el 9,50% del total i, entre ells i elles, tenen la titularitat de 145 finques.
4. Si ho cenyim als vuit propietaris majors, la colla arreplega 74 béns immobles.

Sobre el domicili fiscal dels propietaris

Com hem dit a l'inici, una de les columnes d'aquest registre recull la residència fiscal de cada persona propietària. Són ben pocs —sis— els casos en que es troba en blanc. Atenent, doncs, a aquesta consideració, observem el següent, que ens ho podem mirar de dues maneres: a) des del punt de vista de les propietats o, b) des del dels propietaris.

Si bé dels 231 propietaris en residien a Altafulla 152, una mica més d'un terç ho feien en d'altres de les poblacions esmentades, en una mostra del progressiu despoblament al que es veié abocada Altafulla des de finals del set-cents.

Els majors propietaris d'aquell any de 1921 són: Celestina Clot Gatell, amb 17 propietats i resident a Barcelona; Ignacio Martí de Nicolau, 10, a Tarragona; Francisco Yxart Moragas, 9, Tarragona; Marquès de Tamarit, 8, Madrid; Lidia Planas Alomà, 8, Barcelona; Sofia Ramon, 8, Barcelona; i, tancant el grup, Francisco Plana Sonet, amb 7, l'únic resident a Altafulla.

Resta, per tancar aquest capítol, reparar en el sexe de qui estaven a les mans les propietats: 79 dones en tenien 147; 145 homes, 278; 7 més eren edificis de titularitat pública i associacions (La Violeta) i 1 va a nom d'un home i d'una dona. La mitjana està igualadíssima: 1,86 propietats per dona i 1,91 per home. Per tant, una distribució paritària. El que no sabem d'entrada és si el valor de les mateixes també ho és, però

no costa gaire saber-ho: les propietats de les dones, per terme mitjà, ocupen en total una superfície de 158,493 m², i les dels homes, una mica més: 162,027 m². Quant al valor donat per Hisenda, les propietats en mans de dones tenen de mitjana un valor de 1.666,83 ptes, i els homes, menys: 1.426,70 ptes. A l'hora de tributar, la dona paga 62,848 ptes de mitjana per les propietats i l'home 54,307 pessetes. Resumint, doncs, les propietats posseïdes per dones són lleugerament inferiors en superfície però se'ls atribueix un valor superior, què es tradueix, també, en una major aportació econòmica a les arques.

a)	Propietats	% sobre les mateixes	Els propietaris viuen a:
	255	59,02	Altafulla
	71	16,43	Barcelona
	32	7,41	Tarragona
	24	5,55	Torredembarra
	12	2,77	Madrid
	8	1,85	Vilanova
	6	1,39	El Vendrell
	4	0,92	La Riera
	3+3	1,39	La Nou / Vilafranca
	2+2+2	1,39	Lleida / Reus / Tamarit
	1	0,23	Banyeres
	1	0,23	Creixell
	6	1,39	no posa on
		432	99,97

b)	Propietaris	% sobre els mateixos	Tenen la residència a:
	152	65,8	Altafulla
	22	9,52	Barcelona
	16	6,92	Torredembarra
	12	5,19	Tarragona
	4	1,73	Madrid

Sobre les propietats

Com també hem referit a l'inici, una de les informacions contingudes en el registre ens indica si és un solar o un edifici, però no es queda aquí i detalla altres usos o funcions. La quantificació d'aquesta diversitat és tal com segueix: 291 cases, 44 coberts, 22 pallers, 19 solars, 18 patis, 15 magatzems, 11 cases derruïdes, 4 corrals, 3 garatges, i 5 "diversos" (entre ells el cementiri, l'església, l'ermita).

A l'hora de determinar a partir d'on deixa de ser casc urbà i on comença a ser afores, l'any 1921, la frontera la posaríem a la carretera, considerant "resta del municipi" d'aquí per avall; cap a les altres bandes Altafulla s'hi estenia poc. Des d'aquest punt de vista, en el que hem considerat centre urbà, ens trobem amb 17 carrers, carrerons o places, que aglutinen 292 edificacions (67,59%). La resta ve configurada per 25 emplaçaments o denominacions diferents (i no tant) i conformen un cos de 140 edificacions (32,41%). Tornem a anar quasi a terços.

Ve a tomb dir ara que, conscients que Altafulla anava creixent i s'anava urbanitzant, i que això podria comportar a mitjà termini el progressiu abandó del nom de les partides, dels topònims, el primer ajuntament sorgit de la democràcia (1979-83) decidí batejar els més o menys nous carrers de la urbanització Robert —i algun altre— amb noms de partides: Balcó, Clot de Torrell, la Portalada, les Esplanes, etc.) Podem perdre'n les referències, però el nom ja està salvat.

	centre urbà	cases	coberts	solars	magatzems	patis	"cocheras"	pallers	cases derruïdes	diversos	TOTAL
1	alta (carrer de Dalt)	54	0		0	1			0		55
2	baja (c. de Baix)	30	0		1	0	1		1		33
3	barceloneta	34	1		1	0			1		37
4	callejón espinach	0	1		0	0		2	0		3
5	horno	7	0		0	1			2		10
6	lagar (c. del Cup)	7	0		0	0			2		9
7	león	12	0		0	1			0		13
8	mayor,	3	0		0	0			1		4
9	mediodía (Mquès de T.)	20	1		0	2			0		23
10	mesón (Hostal)	27	0		0	0			0		27
11	nueva (c. Nou)	17	0		1	1			0		19
12	p. s. antonio	0	2		0	0			0	1 església	3
13	pl del pozo	8	0	1	1	1			2		13
14	pl iglesia	3	0		0	1			2	esg. + castell	8
15	pl nueva	3	0		0	0	1		0	1 capella	5
16	placeta	13	0		1	1			0		15
17	s. martín,	11	1		0	2	1		0		15

	resta municipi	cases	coberts	solars	magatzems	patis	"cocheras"	pallers	cases derrüides	diversos	TOTAL
1	afueras	2		3	1			1			7
2	afueras (era de pau)	1		0							1
3	camino del mar	0		1							1
4	extramuros	0		0				2			2
5	huerto de las Bombas	1	1	1							3
6	huerto Seranata	0		1							1
7	mar	8		2	1						11
8	mar playa	1		1							2
9	p. Casera o Esplanas	1		0							1
10	p. Clots de Torrell	0	2	0							2
11	p. Coma	0	4	0							4
12	p. Comunidó	1	6	0	3			4		2 corrals, 1 cement	17
13	p. dels Munts	0	4	0							4
14	p. Esplanas	0	7	0							7
15	p. Fites	1	0	1				1			3
16	p. Gaya o Fités	0	1								1
17	p. la Creu	0	0	1				8			9
18	p. los cuatro caminos	0	1								1
19	p. Munts	1	0								1
20	p. Pedrera	0	1								1
21	p. Prat	4	1								5
22	p. Pujol	5	1					2			8
23	p. rasa	3	4	1						1 corral	9
24	Playa	13	0	6	5	7		2		1 corral	34
25	Pujol	0	5								5
	Total	42	38	18	10	7		20		5	140
	TOTAL MUNICIPI	291	44	19	15	18	3	22	11	9	432

Sobre les superfícies i els valors

A l'hora de posar-nos a comptabilitzar les superfícies especificades en aquest registre hem optat per tenir en compte només els metres quadrats, prescindint dels centímetres, que també hi figuren. Amb això menystenim una quantitat inferior als 400 m^2 en el còmput total.

El desglossament de la superfície total de les edificacions, dels valors que se'ls atribueix i de l'import a pagar, és com segueix, distribuït per carrers:

	n.º propietats	superfície	valor	líq. imponible
afueras	8	646	4.960	186
alta	55	3.466	48.760	1.848
baja	33	1.899	33.960	1.296
barceloneta	37	2.158	26.720	1.002
callejón espinach	3	176	1.260	36
camino del mar, 01	1	88	320	12
extramuros	2	264	240	9
horno	10	728	12.480	468
huerto de las bombas	3	356	1.520	57
huerto seraneta	1	303	880	33
lagar	9	1.015	14.400	535
león	13	689	7.680	288
mar playa	2	2.194	12.800	480
mar	11	159	960	36
mayor	4	329	2.400	90
mediodía	23	1.894	20.520	807
mesón	27	2.144	29.280	1.173
nueva	19	1.893	18.052	682,5
p. casera o esplanas	1	113	640	24
p. clots de torrell	2	39	640	24
p. coma	4	86	1.040	39
p. comunidó	17	5.542	3.760	141
p. dels munts	4	103	1.600	60
p. esplanas	7	149	2.240	84
p. fités	4	194	1.120	42
p. la creu	9	403	1.920	72
p. los cuatro caminos	1	20	320	12
p. munts	1	26	320	12
p. pedrera	1	224	160	6
p. prat	5	244	1.920	72
p. pujol	8	279	2.640	99
p. rasa	9	857	4.800	180
p. s. antonio	3	274	240	9
pl del pozo	13	1.194	5.920	222
pl iglesia	8	3.224	7.760	291
pl nueva	5	441	4.240	159
placeta	15	1.442	21.600	810
playa	34	4329	10.960	411
pujol	5	210	1.600	60
s. martín	15	2.329	27.440	1.029
totals	432	42.123	340.072	12.896,5

La suma total en planta de les edificacions de tot tipus construïdes a 21 de maig de 1921 a la vila d'Altafulla és de 42.123 m² o, el que és el mateix, 4,21 hectàrees. La superfície total del terme és de 7,93 km², o l'equivalent de 793 Ha, el que ens ve a dir que l'assentament urbà ocupava una part ínfima: un 0,566% del territori.

Pel que fa al valor que Hisenda atribueix a cada finca, observem que encara que no segueixin una lògica aparent de: mateixos metres quadrats, mateix preu, sí que hi ha uns imports que es repeteixen amb freqüència. En les cases serien: 480 – 640 – 880 pessetes; en els solars: 80–320; i en els magatzems: 120–240–320–480; suficient per fer-se una idea dels preus mitjans.

El valor total atribuït a les 432 propietats, és 340.072 ptes, i per elles es recaptaren 12.896,50 ptes.

Centrant-nos en les 291 cases estrictes on s'hi feia vida, sumaven, en total, 23.156 m². La més petita feia 15 m² de planta i, la més gran, 450 m². De l'una a l'altra, el repartiment era aquest:

núm. de cases	superfície m² entre
8	15 i 27
15	30 i 35
26	36 i 45
46	46 i 50
64	51 i 60
42	61 i 75
25	76 i 100
36	101 i 150
14	151 i 200
10	200 i 300
3	300 i 400
2	+ de 400

El 60% de la població viu en cases que tenen entre 46 i 100 m² de planta. I el 5,15% en espais superiors als 200 m².

El valor diguem-ne cadastral que la Delegació d'Hisenda de Tarragona atribueix a aquestes 291 cases és de 292.572 pessetes, el que ens dóna una mitjana de 1.005,40

ptes per vivenda, essent el valor més elevat 6.000 ptes. (una casa a la platja) i, el menor, 80 ptes. Entremig, trobem de tot: 20 propietats valorades entre 3.040 i 6.000 ptes; 12, entre 2.000 i 3.000 ptes; 28 entre 1.000 i 2.000 ptes; 87 entre les 720 i les 1.000 ptes; 65 entre 560 i 720; 58 entre 320 a 560; 19 entre les 80 i les 240 ptes.

Pel conjunt d'aquestes 291 cases, aquell any de 1921 les arques recaptaren 11.126,50 ptes., és a dir, una mitjana de 38,24 ptes; o, el que és el mateix, 23 cèntims d'euro actual, salvant l'enorme distància que hi ha. L'arbitri més elevat el paga l'immoble núm. 12 de la Placeta, la Casa Gran (també, amb 434 m^2 i 6.000 ptes de valor, la primera en el rànquing), i són 225 ptes. A partir d'aquí es desgrana un rosari de multitud d'imports: 198, 180, 168, 165, 162, 159, etc, etc. fins arribar a les 3 pessetes del rebut més petit, també a la Placeta.